

DECIZIA Nr. 2 din 11 ianuarie 2012 asupra obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Pe rol se află soluționarea sesizării referitoare la neconstituționalitatea „dispozițiilor art. 99 lit. r), s) și ș) și art. 99¹ din Legea nr. 303/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii [...], precum și cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 44, art. 45, art. 46¹ și art. 47 din Legea nr. 317/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii”, formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, și a sesizării referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, formulată de 86 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat, ambele sesizări fiind întemeiate pe dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituție.

Cu privire la cele două sesizări, Curtea reține următoarele:

I. Cu Adresa nr. 1.816 din 16 decembrie 2011, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea „dispozițiilor art. 99 lit. r), s) și ș) și art. 99¹ din Legea nr. 303/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii [...], precum și cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 44, art. 45, art. 46¹ și art. 47 din Legea nr. 317/2004, astfel cum sunt prevăzute în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.”

Sesizarea formulată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, s-a hotărât în ședința din data de 16 decembrie 2011, prin Hotărârea nr. 1 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind votată de cei 74 de judecători prezenți din totalul de 97 de judecători în funcție ai instanței supreme, în conformitate cu art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.130 din 19 decembrie 2011 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.585 A/2011.

II. În ceea ce privește obiectul sesizării de neconstituționalitate se constată că acesta îl constituie dispozițiile art. I pct. 3 cu referire la art. 99 lit. r), s) și ș) și pct. 4 cu referire la art. 99¹, precum și ale art. II pct. 1 cu referire la art. 44, pct. 2 cu referire la art. 45, pct. 5 cu referire la art. 46¹ și pct. 6 cu referire la art. 47 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

III. Criticile de neconstituționalitate sunt grupate după cum urmează:

1. În ceea ce privește **dispozițiile art. I pct. 3 cu referire la art. 99 lit. r), s) și ș) și pct. 4 cu referire la art. 99¹** din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, se susține că încalcă prevederile art. 20 alin. (2) și cele ale art. 129 din Constituție, referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și folosirea căilor de atac.

În opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție, „*condițiile legii*” la care se referă dispozițiile art. 129 din Constituție sunt prevăzute, în principal, în Codul de procedură civilă și în Codul de procedură penală. Or, potrivit ambelor acte normative menționate, nemotivarea hotărârilor judecătorești constituie motiv de casare a acestora și, prin urmare, motiv de exercitare a căii de atac a recursului, în condițiile art. 129 din Constituție. Fiind un motiv de exercitare a căii de atac, nemotivarea hotărârii judecătorești nu poate constitui abatere disciplinară în exercitarea activității magistratului, întrucât hotărârea judecătorească, ca act de înfăptuire a justiției, poate face exclusiv obiectul controlului judecătorec, iar nu al unei acțiuni disciplinare. Prin urmare, dispozițiile art. 99 lit. r) din legea criticată, potrivit cărora constituie abatere disciplinară „*r) lipsa totală a motivării hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, în condițiile legii*”, încalcă dispozițiile art. 129 din Constituție.

Se mai arată că sunt neconstituționale și dispozițiile art. 99 lit. ș) din legea criticată, potrivit cărora constituie abatere disciplinară „*nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii*”, deoarece modul în care sunt respectate aceste decizii se cenzurează exclusiv de către instanțele de control, prin intermediul căilor de atac. În plus, textul menționat nu face distincție între situațiile de nerespectare a deciziilor Curții Constituționale sau a deciziilor pronunțate în interesul legii, deși se constată incidența lor, și situațiile în care, în mod motivat, se constată că o astfel de decizie nu este aplicabilă la un caz dat, în acest din urmă caz neputând fi incidente dispozițiile privind răspunderea disciplinară, ci numai cele privind controlul de legalitate.

Cu privire la lit. s) a aceluiași articol, potrivit căreia constituie abatere disciplinară „*utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului ori motivarea în mod vădit contrar raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat*”, se susține că încalcă prevederile art. 20 alin. (2) din Constituție raportat la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în ceea ce privește componenta referitoare la claritatea și previzibilitatea normelor juridice. Se invocă în acest sens decizii ale Curții Constituționale (nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, nr. 573 din 3 mai 2011) prin care, cu referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în această materie, s-a reținut că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, precum și faptul că nu poate fi considerată lege decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita.

2. În ceea ce privește **dispozițiile art. II pct. 1 cu referire la art. 44, pct. 2 cu referire la art. 45, pct. 5 cu referire la art. 46¹ și pct. 6 cu referire la art. 47** din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, se susține că încalcă prevederile art. 1 alin. (4), art. 124 alin. (3) și art. 133 alin. (1) din Constituție.

Aceasta, întrucât normele criticate conferă calitatea de titular al acțiunii disciplinare ministrului justiției și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție în cazul abaterilor disciplinare săvârșite de judecători, respectiv calitatea de titular al acțiunii disciplinare ministrului justiției și procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul abaterilor disciplinare săvârșite de procurori.

Atribuind ministrului justiției, ca membru al puterii executive, această calitate, se încalcă principiul separației puterilor în stat, exercitarea acțiunii disciplinare constituind o ingerință în activitatea puterii judecătorești. În același timp, conferirea de titular al acțiunii disciplinare împotriva judecătorilor atât ministrului justiției, cât și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, primul exercitând atribuții specifice puterii executive, iar cel de-al doilea atribuții specifice puterii judecătorești, se încalcă principiul independenței judecătorilor.

De asemenea, aceleași norme încalcă și dispozițiile art. 133 alin. (1) din Constituție, care conferă exclusiv Consiliului Superior al Magistraturii rolul de garant al independenței justiției. Or, exercitarea acțiunii disciplinare împotriva magistraților reprezintă o componentă esențială în îndeplinirea, de către Consiliul Superior al Magistraturii, a rolului său constituțional. Garanțiile pe care legea trebuie să le prevadă, pentru a fi conformă cu principiul independenței judecătorilor și îndeplinirea rolului Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției, nu privesc numai sancționarea propriu-zisă a magistraților, ci și toate procedurile care pot avea ca efect sancționarea acestora, de la momentul inițial al exercitării acțiunii disciplinare.

IV. La data de 20 decembrie 2011, prin Adresa nr. 29.607/1.154/2011, Consiliul Superior al Magistraturii a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, prin care se arată că un număr relativ important din dispozițiile legii cu privire la care Curtea Constituțională a fost sesizată „neagă litera și spiritul Constituției, reprezentând un grav atentat la independența justiției din România”. Examinând punctul de vedere transmis, Curtea constată că motivele prezentate sunt aceleași cu cele formulate în susținerea obiecției de neconstituționalitate ce constituie obiectul Dosarului nr. 1.591 A/2011 al Curții Constituționale.

V. Cu Adresa nr. 51/6.192 din 20 decembrie 2011, secretarul general al Camerei Deputaților a trimis Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, precum și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea formulată de 86 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Autorii sesizării sunt următorii: Gheorghe Ana, Gheorghe Antochi, Nicolae Băncioiu, Eugen Bejinariu, Vasile Bleotu, Dumitru Boabeș, Marin Bobeș, Matei-Radu Brătianu, Doina Burcău, Ion Burnei, Ion Călin, Dumitru Chiriță, Ioan Cindrea, Gheorghe Ciocan, Eugeniu Radu Coclici, Dorel Covaci, Victor Cristea, Ioan Damian, Andrei Dolineaschi, Mircea Gheorghe Drăghici, Sonia Maria Drăghici, Ileana Cristina Dumitrache, Cristian-Sorin Dumitrescu, Ion Dumitru, Mircea Dușa, Filip Georgescu, Marian Ghiveciu, Vasile Ghiorghe Gliga, Horia Grama, Viorel Hrebenciuc, Iulian Iancu, Florin Iordache, Cornel Itu, Florina-Ruxandra Jipa, Ciprian Florin Luca, Mircea-Silvestru Lup, Costică Macaleți, Antonella Marinescu, Eduard-

Stelian Martin, Manuela Mitrea, Vasile Mocanu, Ion Mocioalcă, Carmen Ileana Moldovan, Emil Radu Moldovan, Rodica Nassar, Adrian Năstase, Marian Neacșu, Cătălin Ioan Nechifor, Robert Sorin Negoită, Dan Nica, Nicolae-Ciprian Nica, Bogdan-Nicolae Niculescu-Duvăz, Oana Ștefănescu-Thome Niculescu-Mizil, Laurențiu Nistor, Constantin Niță, Iuliu Nosa, Tudor Panțaru, Florin Costin Pâslaru, Petre Petrescu, Victor Viorel Ponta, Georgian Pop, Florian Popa, Vasile Popeangă, Dan-Mircea Popescu, Neculai Rățoi, Cornel Cristian Resmeriță, Cristian Rizea, Ioan Sorin Roman, Lucreția Roșca, Victor Socaciu, Adrian Solomon, Ioan Stan, Ion Stan, Nicolae Stan, Anghel Stanciu, Sorin Constantin Stragea, Mugurel Surupăceanu, Viorel Ștefan, Florin-Cristian Tătaru, Horia Teodorescu, Angel Tilvăr, Mihai Tudose, Radu Costin Vasiliță, Petru Gabriel Vlase, Aurel Vlădoiu, Mădălin-Ștefan Voicu, Valeriu Ștefan Zgonea.

Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.184 din 20 decembrie 2011, formând obiectul Dosarului nr. 1.591 A/2011.

VI. Obiectul sesizării, astfel cum a fost formulat, îl constituie Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, cu privire la care se arată că, în ansamblul său, încalcă următoarele dispoziții din Constituție: art. 1 alin. (4) privind separația puterilor în stat, art. 16 alin. (1) privind egalitatea în fața legii și a autorităților publice, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 26 alin. (2) privind dreptul persoanei de a dispune de ea însăși, art. 124 privind înfăptuirea justiției, art. 125 privind statutul judecătorilor, art. 126 privind instanțele judecătorești, art. 129 privind folosirea căilor de atac, art. 133 și art. 134 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Se susține că legea criticată produce un efect invers celui declarat, respectiv o slăbire majoră a independenței justiției, prin expunerea sa la un control concret al puterii executive, crearea unei jurisdicții paralele și înlocuirea controlului jurisdicțional al hotărârilor judecătorești cu un control disciplinar îndreptat direct împotriva judecătorului. Din această perspectivă se apreciază că actul normativ a fost elaborat cu încălcarea gravă a unor principii constituționale fundamentale.

VII. Criticile de neconstituționalitate sunt grupate după cum urmează:

1. Cu referire la modificarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

• Se arată, mai întâi, că legea criticată instituie o serie de abateri disciplinare noi, iar, prin modul în care acestea sunt reglementate, se încalcă normele și principiile constituționale invocate.

În acest sens se arată că o abatere disciplinară poate sancționa doar acele conduite care nu privesc actul de justiție în sine, ci desfășurarea activității de sistem, exterioară activității propriu-zise. Activitatea jurisdicțională este rezervată exclusiv actului de justiție, hotărârile fiind supuse doar controlului judecătoresc, prin sistemul căilor de atac, ordinare sau extraordinare.

Verificarea aplicării legii de către judecător presupune repunerea în discuție a actului de judecată de către o autoritate care nu este judiciară sau care, chiar dacă în mod obișnuit desfășoară o activitate de judecată, în cazul în care ar exercita o atribuție ca titular al acțiunii disciplinare, nu ar mai funcționa ca instanță de judecată, ceea ce determină să se instituie o „suprainstanță“, ce are dreptul să încalce principiul independenței judecătorului, autoritatea de lucru judecat și principiul separației puterilor în stat.

Astfel, abaterile disciplinare prevăzute la art. 99 lit. r) și s) din lege privesc conținutul hotărârilor judecătorești, care nu poate fi examinat decât prin intermediul căilor de atac, iar în ceea ce privește sancțiunea prevăzută la art. 99 lit. t), aceasta se rezumă numai în mod aparent la situația magistratului, deoarece poate constitui temei pentru promovarea căii de atac a revizuirii, ceea ce înseamnă că pe calea acțiunii disciplinare s-ar putea ajunge indirect la repunerea în discuție a fondului cauzei, încălcându-se astfel autoritatea de lucru judecat. În ceea ce privește abaterea disciplinară prevăzută de art. 99 lit. ș) din lege, se arată că presupune, de asemenea, verificarea unei judecăți în fond.

Or, a oferi inspecției judiciare posibilitatea de a efectua un control paralel asupra soluției pronunțate cu privire la fondul cauzei, eventual la solicitarea puterii executive (din moment ce titular al acțiunii disciplinare devine și Ministerul Justiției, componentă a executivului), echivalează cu o încălcare a independenței justiției și creează premisele ca justiția să nu se mai realizeze numai prin instanțele judecătorești, ci și prin inspecția judiciară, care, printr-o cercetare disciplinară îndreptată „aparent“ împotriva judecătorului, va ajunge să realizeze, în fapt, un veritabil control de legalitate al hotărârii pronunțate.

În continuare, autorii sesizării se referă, în mod special, la reglementarea abaterii disciplinare constând în nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, expunând, pe larg, considerentele pentru care, în opinia lor, aceasta încalcă: principiul constituțional potrivit căruia judecătorii se supun numai legii [art. 124 alin. (3)], dispozițiile art. 20 și art. 148 referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului și integrarea în Uniunea Europeană, dispozițiile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Astfel, cu privire la deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recurs în interesul legii, se arată că vin să corecteze o practică neunitară rezultată dintr-o interpretare diferită a unei legi, indicând în abstract și nu în cadrul unui proces determinat soluția, respectiv interpretarea corectă a legii în anumite situații identice care au primit soluții diferite. Or,

judecătorul cauzei este singurul abilitat în concret să verifice dacă în pricina cu care este învestit este sau nu aplicabilă decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Cât privește Curtea Constituțională, se arată că verificarea pe care o face aceasta cu privire la compatibilitatea unei legi cu Constituția este întotdeauna în abstract, chiar dacă excepția de neconstituționalitate se invocă într-o cauză concretă. Deciziile Curții de constatare a neconstituționalității creează în primul rând o obligație în sarcina puterii legislative și, uneori, executive, atunci când aceasta din urmă legiferează, de a pune în acord legea cu Constituția. Respectarea de către instanțele de judecată a acestei soluții se concretizează în aceea că, supunându-se numai legii în pronunțarea unei hotărâri judecătorești, judecătorul nu va putea pronunța o hotărâre în baza unui act normativ neconstituțional care și-a încetat efectele juridice. Spre deosebire de analiza făcută de Curtea Constituțională, instanțele învestite cu soluționarea unei cereri fac o analiză în concret a incidenței textelor legale la o situație de fapt stabilită în urma administrării probatoriului.

Interpretarea dispozițiilor legale, fie prin decizii ale Curții Constituționale, fie prin decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție în recurs în interesul legii, nu înlătură obligația instanțelor prevăzută de art. 20 și, respectiv, art. 148 din Constituție de a interpreta dispozițiile dreptului intern astfel încât aplicarea legii să nu conducă la încălcarea drepturilor fundamentale ale părților, consacrate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectiv de a duce la îndeplinire obligațiile rezultate din actul aderării la Uniunea Europeană. Se invocă în acest sens Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care, potrivit art. 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană, are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor.

Referindu-se la efectele deciziilor Curților Constituționale și distingând sub acest aspect între deciziile prin care se constată neconstituționalitatea, respectiv constituționalitatea unui act normativ, autorii sesizării rețin că nu se poate susține ca având caracter general obligatoriu și acestea din urmă, deoarece o asemenea interpretare ar presupune ca niciodată Curtea să nu poată reveni asupra propriei jurisprudențe, fiind legată de constatările proprii anterioare. Interpretarea dată de Curtea Constituțională dispozițiilor legale prin această categorie de decizii nu poate fi înlăturată decât în situații excepționale, când această interpretare, urmată *ad litteram* în aplicarea legii la un caz concret, ar putea conduce la încălcări ale unor tratate internaționale la care România este parte.

Revenind asupra ideii în sensul că, indiferent de decizia pronunțată, Curtea Constituțională interpretează întotdeauna *in abstracto* un text legal, prin raportare la dispozițiile Constituției, se susține că nu poate fi exclusă *de plano* posibilitatea ca aplicarea în concret a legii astfel interpretate, cu privire la o situație de fapt determinată în urma cercetării judecătorești, să fie contrară principiilor afirmate chiar de Curtea Constituțională în deciziile sale, o astfel de soluție fiind impusă de art. 20 din Constituție.

Se apreciază că este cu atât mai periculos a transfera în sfera răspunderii disciplinare aspecte legate de aplicabilitatea deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curții Europene a Drepturilor Omului cu cât aceste două instanțe nu sunt infailibile.

De altfel, nici Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu își arogă dreptul de a verifica eventualele erori de interpretare a legii interne de către instanța națională. Se invocă în acest sens cele statuate în hotărârile pronunțate în cauzele *Rasidescu împotriva României* și *Natela Davidashvili împotriva Georgiei*, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că nu este o instanță de apel învestită cu cenzurarea erorilor de fapt și de drept ale instanțelor naționale ce au soluționat cauza înaintea sa, o a patra instanță care să rejudece cauza pe fond sau din perspectiva dreptului național. În sprijinul aceleiași susțineri se mai invocă și hotărârile pronunțate în cauzele *Mgueladze împotriva Georgiei*, *Gurepka împotriva Ucrainei* și *Goktas împotriva Turciei*, prin care aceeași Curte a reținut că instanțele interne sunt mai bine plasate pentru a aprecia relevanța probelor pentru o soluție și lor le revine rolul de a interpreta și aplica legea internă. Astfel fiind, reglementarea sancțiunilor disciplinare menționate încalcă independența justiției, care, potrivit Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară, este premisa statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil. Judecătorul are obligația să aplice legea așa cum o înțelege, pe baza propriei evaluări a faptelor, iar un element esențial al independenței sale instituționale este acela că nu poate fi supus unei intervenții arbitrare din partea executivului.

Cu privire la art. 148 din Constituție, se arată că impune judecătorului național să respecte jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și să acorde prioritate dreptului european față de cel intern. Se invocă în acest sens și cele statuate de această Curte în cauzele *Handelsegesellschaft mbH* și *Simmenthal*. Față de această jurisprudență se apreciază că dreptul comunitar trebuie să prevaleze oricărui altor norme interne, inclusiv normelor constituționale, judecătorul național fiind obligat să le aplice cu preferință.

• **O altă critică formulată** cu privire la modificarea Legii nr. 303/2004 **se referă la art. 99¹ din lege** și vizează lipsa de previzibilitate a acestuia. Potrivit textului legal menționat, „Există *rea-credință atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu știință normele de drept, material sau procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane.*

Există gravă neglijență atunci când judecătorul sau procurorul nesocotește din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material sau procesual“.

Se arată că legiuitorul procedează la definirea unor noțiuni precum *reaua-credință* și *grava neglijență* prin intermediul altor noțiuni la fel de generale sau imprecise (*nescuzabil*, *neîndoielnic*), ceea ce încalcă art. 20 din Constituție și Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni privind principiile și regulile care guvernează conduita profesională a judecătorilor, în care se statuează asupra obligației statului de a defini în termeni clari faptele care pot duce la aplicarea sancțiunilor disciplinare. În plus, reaua-credință și grava neglijență sunt forme ale vinovăției, ca element subiectiv al abaterii disciplinare, dar în cadrul legii în discuție sunt definite prin elemente obiective – *încălcarea* sau *nesocotirea* unor norme.

Cu privire la același text de lege se mai arată că presupune o reexaminare a unei hotărâri judecătorești altfel decât prin intermediul căilor de atac, ceea ce este de natură să încalce art. 129 din Constituție și determină ignorarea autorității de lucru judecat.

Totodată, se susține că acesta încalcă și principiul independenței justiției, invocându-se în acest sens dispozițiile art. 124 alin. (3) și art. 133 alin. (1) din Constituție, precum și Recomandarea CM/Rec (2010) 12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, act în care se reține că deciziile judecătorilor nu pot face obiectul vreunei reanalizări, în afara procedurilor de atac sau de redeschidere a cauzei, precum și faptul că, exceptând deciziile privind amnistia, grațierea sau alte măsuri similare, puterile executivă și legislativă nu pot lua decizii care să invalideze hotărâri judecătorești.

Se invocă, de asemenea, rezoluția Asociației Europene a Judecătorilor adoptată cu ocazia reuniunii de la Siófok din perioada 27 septembrie–2 octombrie 2006, prin care s-a exprimat îngrijorarea față de modificările legislative recente din România, în contextul modificării legii prin introducerea răspunderii disciplinare pentru nerespectarea normelor de drept procesual cu reaua-credință sau gravă neglijență.

Pornind de la declarația Asociației Europene a Judecătorilor, în sensul că procedurile disciplinare, precum și acțiunile în civil și penal privind judecătoria trebuie să conțină garanții că protejează pe deplin independența judecătorilor, prin excluderea oricărei forme de control administrativ al hotărârilor, se susține că sancționarea disciplinară a acestora pentru exercitarea funcției cu reaua-credință și gravă neglijență nu face decât să transfere răspunderea statului pentru erori judiciare direct în sarcina judecătorului, fără un proces echitabil.

Invocându-se Cauza *Köbler împotriva Austriei*, în care Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat asupra condițiilor în care un stat membru este obligat să repare prejudiciul cauzat persoanelor particulare prin fapte care îi sunt imputabile, se conchide în sensul că o încălcare gravă a unei norme de drept de către un judecător și care a produs o eroare judiciară trebuie mai întâi constatată de o instanță națională în condițiile unui proces echitabil, ca efect al antrenării răspunderii statului, stat care, la rândul său, poate avea o acțiune subsidiară împotriva judecătorului, dacă se stabilește, în cadrul unui proces echitabil, că acesta este cel care a încălcat norma de drept cu gravă neglijență sau reaua-credință. A substitui acest sistem de garanții procedurale cu un simplu control administrativ disciplinar încalcă independența justiției și principiul constituțional potrivit căruia justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege, câtă vreme actul de justiție nu se va mai realiza de instanțele prevăzute de lege, ci de un organ disciplinar care dobândește atribuții de control jurisdicțional.

• În ceea ce privește introducerea **condiției „bunei reputații”, prin dispozițiile art. 14 alin. (2) lit. c) din lege**, se susține că se încalcă dispozițiile art. 26 din Constituție – *Viața intimă, familială și privată*, în măsura în care legea nu face distincție între conduita generală (viața particulară) și comportamentul profesional (viața profesională) a magistraților și nu explică din punct de vedere juridic noțiunea în discuție, sensul comun al acestei sintagme implicând un mare grad de subiectivism. Se invocă Raportul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare asupra răspunderii, din 2008, prin care se arată că este important ca, în situația în care viața particulară nu are niciun impact asupra sferei profesionale, să se facă distincție între cele două, ba chiar să fie exclusă din cadrul răspunderii disciplinare.

Se mai arată că și alte dispoziții legale care instituie condiția „bunei reputații”, [de exemplu art. 4 alin. (2) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2008], specifică în mod expres faptul că se are în vedere doar comportamentul profesional adecvat, tocmai pentru a nu se crea confuzii, apreciindu-se că, în condițiile în care legea criticată nu explică din punct de vedere juridic noțiunea în discuție, încalcă exigența previzibilității, astfel cum aceasta a fost definită în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

În lipsa unei norme previzibile, neavând conturate – obiectiv și fără echivoc – reperatele cărora magistratul trebuie să își conformeze conduita și în funcție de care autoritatea competentă apreciază asupra îndeplinirii sau nu a acestei condiții, se deschide calea arbitrariului și se încalcă dispozițiile art. 20 din Constituție.

În opinia autorilor sesizării, neconstituționalitatea dispozițiilor analizate se răsfrânge și asupra dispozițiilor procedurale (privind verificarea sesizărilor referitoare la buna reputație a judecătorilor și procurorilor), cuprinse în art. 64¹² din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

2. În ceea ce privește modificările și completările aduse Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii:

Se susține că dispozițiile art. 44 alin. (2) și (3) din lege, astfel cum au fost modificate și care prevăd extinderea sferei titularilor acțiunii disciplinare prin includerea, alături de Inspekția judiciară (prin toți inspectorii judiciari), a ministrului justiției, a președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție și a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, determină reducerea autonomiei Inspekției judiciare, încalcă independența justiției, precum și principiul separației puterilor în stat, deoarece permit executivului să aibă o influență asupra declanșării mecanismului de răspundere disciplinară a magistraților.

Se arată în acest sens că Legea fundamentală reglementează în mod riguros competențele fiecărei puteri în stat și mai ales atribuțiile fiecărui reprezentant al unei puteri în sfera unei alte puteri în stat. Într-o societate democratică, nici miniștrii nu pot porni acțiunea disciplinară împotriva magistraților sau a parlamentarilor, nici parlamentarii nu pot porni acțiunea disciplinară împotriva miniștrilor sau magistraților, nici magistrații nu pot porni acțiunea disciplinară împotriva miniștrilor sau parlamentarilor. Mai mult, în toate domeniile de activitate, acțiunea disciplinară se exercită de către comisii de disciplină din cadrul sistemului. Se susține în acest sens că, prin faptul că o parte din competențele în materie disciplinară ale Inspekției judiciare sunt preluate de ministrul justiției, se deschide unui reprezentant al executivului posibilitatea de a controla soluția de fond a unei cauze, prin folosirea acțiunii disciplinare împotriva judecătorului sau procurorului care a soluționat cauza.

Cu privire la instituția inspectorului judiciar, față de noile dispoziții legale, se arată că îi este știrbită independența câtă vreme legea permite ca actele pe care le întocmește acesta să fie lipsite de efectele pe care trebuie să le aibă, respectiv, după verificarea prealabilă, propunerea inspectorului poate primi oricare dintre soluțiile prevăzute de art. 45 alin. (5) în noua redactare, inspectorul neavând posibilitatea de a clasa personal lucrarea, ci va face doar o propunere titularului acțiunii.

Se mai arată și că legea consacră o serie de inechități, atât între titularii acțiunii disciplinare, cât și între diversele categorii de petiționari, în funcție de calea pe care o vor urma. Astfel, dacă o persoană nemulțumită se adresează ministrului justiției și acesta sesizează Inspekția judiciară, chiar dacă inspectorul propune clasarea, plângerea sa poate fi susținută în continuare de către ministrul justiției, care poate declanșa direct acțiunea disciplinară, chiar trecând peste propunerea de clasare formulată de inspector, în timp ce, dacă plângerea este adresată direct Inspekției judiciare, soluția de clasare a inspectorului nu trebuie confirmată de către o altă persoană. Se încalcă astfel și principiul egalității în fața legii, consacrat de art. 16 din Constituție, și se deschide o cale de clasificare a tipurilor de sesizări privind abaterile disciplinare ca fiind de importanță diferită, dar nu în raport de gravitatea sau temeinicia faptelor sesizate, ci în raport cu titularul sesizării.

În ceea ce privește atribuțiile titularilor acțiunii disciplinare, legea prevede puteri diferite pentru inspectorul judiciar în funcție de modul în care se realizează sesizarea sa, dar, în etapa deciziei, unii titulari ai acțiunii disciplinare sunt mai abilitați decât alții, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție situându-se pe o poziție superioară inspectorului judiciar, dat fiind că soluția propusă de acesta din urmă poate fi confirmată, infirmată sau chiar nesocotită de către ceilalți titulari ai acțiunii disciplinare. Autorii sesizării consideră că aceasta va determina o migrare a petiționarilor nemulțumiți de la Inspekția judiciară către noii titulari care vor fi percepuți ca având o mai mare forță în promovarea acțiunii disciplinare și s-ar ajunge ca Inspekția judiciară să aibă un simplu rol de executant al dispozițiilor celorlalți titulari ai acțiunii disciplinare, finalitate opusă scopului declarat al proiectului, de întărire a independenței Inspekției judiciare.

Autorii sesizării mai arată că legea criticată nu prevede nici modul în care noii titulari se „autosesizează” de existența unei abateri. Astfel, în afara cauzelor în mare ministrul justiției este parte în dosar, nu există o prevedere legală care să permită ministrului justiției să verifice soluțiile din anumite dosare sau din toate, pentru a se putea sesiza cu privire la săvârșirea anumitor abateri disciplinare. Cât privește președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu excepția situațiilor în care are spre soluționare un dosar, nu este previzibil cum s-ar putea sesiza de săvârșirea unei abateri disciplinare altfel decât prin primirea unor memorii de la justițiabili sau prin sesizări formulate de către judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție privind greșelile colegilor. Atribuirea acestei competențe de soluționare a petițiilor în afara cadrului unui proces judiciar apare ca fiind neconstituțională, față de rolul acestei instanțe de a înfăptui justiția și de a unifica practica. Referitor la procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, acesta are, potrivit Codului de procedură penală, suficiente pârghii ca prin intermediul subordonării ierarhice să prevină sau să înlăture eventualele efecte ale abaterilor disciplinare săvârșite de un procuror.

Se mai arată că actuala procedură a cercetării disciplinare corespunde nevoii de a se asigura independența, obiectivitatea și rigurozitatea, în verificarea aspectelor sesizate de către orice persoană, întrucât actualele comisii de disciplină sunt formate din câte 3 inspectori pentru fiecare serviciu de inspekție, care, pe durata mandatului lor, nu pot desfășura decât activitatea specifică acestei calități. Subiectivismul în promovarea și susținerea unei acțiuni disciplinare promovate ulterior unei verificări prealabile pe care ar fi efectuat-o personal, așa cum se propune prin lege, este exclus de actuala reglementare, în timp ce, potrivit noilor modificări, inspectorul judiciar singur ar decide parcurgerea tuturor etapelor.

Autorii sesizării mai susțin și că, în reglementarea Constituției, participarea ministrului justiției în procedura disciplinară este organic legată de calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, iar implicarea sa, în orice altă formă, în procedura răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor este neconstituțională. Aceasta cu atât mai mult cu cât, conferind ministrului justiției calitatea de titular al acțiunii disciplinare împotriva judecătorilor și procurorilor, legea criticată reunește în privința aceleiași persoane atât funcția acuzatorie, cât și pe cea de judecată, fapt inadmisibil în orice procedură judiciară guvernată de echitate și imparțialitate.

În sfârșit, se arată și că organizarea Inspecției judiciare ca autoritate autonomă cu personalitate juridică este de natură să conducă la știrbirea independenței justiției, având în vedere că rolul său, de control asupra activității magistraților, face parte din activitatea mai amplă a Consiliului Superior al Magistraturii, în calitatea sa de garant al independenței justiției. De asemenea, instituirea unor excepții de la interdicția solicitării sau primirii de către inspectorul șef al Inspecției judiciare de instrucțiuni de la alte instituții, autorități sau persoane în realizarea atribuțiilor sale referitoare la declanșarea, desfășurarea și verificarea controalelor, prin alin. (2) al art. 64⁵, este de natură să aducă atingere principiilor fundamentale ale independenței și imparțialității. Aceeași este situația și în privința recrutării inspectorilor, care ar trebui să rămână atributul Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, nu doar al unei singure persoane – inspectorul șef, așa cum propune legea.

Pentru toate aceste considerente, se solicită admiterea sesizării și constatarea neconstituționalității legii criticate.

VIII. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizările au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a transmite punctele lor de vedere.

IX. Președintele Senatului a transmis Curții Constituționale, cu adresele nr. 17 din 6 ianuarie 2012 și nr. 18 din 6 ianuarie 2012, punctul său de vedere, în care se arată că sesizările de neconstituționalitate sunt neîntemeiate, pentru următoarele motive:

În ceea ce privește modificările aduse Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, se apreciază că dispozițiile care reglementează abaterile disciplinare, precum și cele cuprinse în art. 99¹ din lege vizează exclusiv desfășurarea activității din sistem, exterioară actului de justiție propriu-zis. Astfel, toate aceste abateri disciplinare au în vedere sancționarea unei anumite conduite a judecătorului sau a procurorului, după caz, de natură să aducă prejudicii însemnate imaginii justiției. În opinia Senatului, a lăsa în afara oricărei sancțiuni o anumită conduită a unui judecător sau procuror – care nu își motivează deloc hotărârile judecătorești sau, după caz, actele judiciare ori care utilizează expresii inadecvate în cuprinsul acestora, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat – reprezintă o înțelegere eronată a principiilor constituționale care guvernează organizarea și funcționarea justiției, care poate conduce la abuzuri și la disfuncționalități grave în îndeplinirea actului de justiție. Independența judecătorilor nu înseamnă posibilitatea de a îndeplini actul de justiție oricum și în orice condiții. În acest sens, se apreciază că faptele prevăzute la art. 99 lit. r)–t) din legea criticată reprezintă garanții ale respectării dispozițiilor art. 124 alin. (2) și (3) din Constituție.

Cu privire la abaterea disciplinară prevăzută de art. 99 lit. ș) din lege, se consideră că dispozițiile legale care o consacră reprezintă o punere în aplicare a prevederilor art. 126 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție, care nu exclud aplicarea art. 20 din Legea fundamentală; instituirea unei asemenea dispoziții vine însă să corecteze poate și o anumită percepție a judecătorilor și procurorilor că, în actul de justiție, nu sunt obligați să respecte actele Curții Constituționale ori pe cele ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, tocmai pentru că o asemenea conduită – care, de fapt, echivalează cu o încălcare a Constituției – nu era susceptibilă de sancțiune.

Cu referire la dispozițiile din Legea nr. 317/2004 modificate prin legea criticată, se apreciază că includerea în sfera titularilor acțiunii disciplinare, alături de Inspecția judiciară, a ministrului justiției, a președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție și a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție răspunde principiului constituțional al separației și echilibrului puterilor în stat. Această soluție se regăsește în majoritatea democrațiilor occidentale (Franța, Italia, Anglia, Germania, Polonia, Cehia, Slovenia ori în țările nordice), unde ministrul justiției este singurul îndrituit să declanșeze acțiunile disciplinare împotriva judecătorilor sau a procurorilor. Influența pe care ministrul justiției ar putea să o aibă în Consiliul Superior al Magistraturii, prin faptul că participă la dezbateri și deliberări, este pur ipotetică și oarecum forțată, în condițiile în care, atât potrivit legii, cât și în conformitate cu Constituția, acesta nu are drept de vot în Consiliul Superior al Magistraturii.

Referitor la cercetarea disciplinară propriu-zisă, se consideră că legea ce face obiectul sesizării respectă dispozițiile art. 124 din Constituție, aceasta consolidând, sub aspect instituțional, rolul Inspecției judiciare. Întreaga organizare, precum și modul de funcționare a Inspecției judiciare sunt menite să asigure, pe de o parte, obiectivitatea cercetării desfășurate de inspectorii judiciari, iar, pe de altă parte, permit Consiliului Superior al Magistraturii să decidă, în conformitate cu prevederile art. 125 alin. (2) și art. 134 alin. (2), cu privire la sancționarea magistraților.

Pentru motivele arătate, se solicită Curții Constituționale să constate că dispozițiile criticate sunt constituționale.

X. Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale, cu adresele nr. 51/6.297 din 27 decembrie 2011 și nr. 51/31 din 6 ianuarie 2012, punctul său de vedere, în care se arată că sesizările de neconstituționalitate sunt neîntemeiate, pentru următoarele motive:

Răspunderea disciplinară poate fi angajată în cu totul alte condiții decât cele prevăzute de lege pentru promovarea unei căi de atac. Ca urmare, nu se poate invoca faptul că pentru aceleași fapte nu se poate angaja răspunderea disciplinară, alături de formularea unei căi de atac.

În ceea ce privește pretinsa încălcare a prevederilor art. 20 din Constituție, față de invocarea de către autorii sesizării a componentelor referitoare la claritatea și previzibilitatea normelor de drept, se consideră că art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu cuprinde nicio referire la astfel de exigențe. În plus, normele criticate sunt clare și previzibile, iar prevederile art. 20 din Constituție, inaplicabile în cauză, câtă vreme acestea se referă la exercitarea actului de justiție în concret, iar nu la procesul legislativ sau la acțiunile disciplinare.

Cât privește susținerea autorilor sesizării în sensul că nerespectarea de către judecători a deciziilor Curții Constituționale și Înaltei Curți de Casație și Justiție nu ar avea legătură cu sfera răspunderii disciplinare a judecătorului se apreciază că este inexactă, având în vedere argumentele prezentate, precum și faptul că, dacă s-ar agreea motivarea autorilor sesizării, s-ar ajunge ca judecătorii să nu aibă niciun fel de răspundere, decât cea penală.

Se mai arată că implicarea Inspecției judiciare, pe care autorii sesizării o critică ca fiind neconstituțională, reprezintă doar un aspect de procedură pentru Consiliul Superior al Magistraturii în procesul de aplicare a sancțiunilor disciplinare, fiind imposibil ca, în integralitatea sa, Consiliul să facă cercetare disciplinară și apoi să aplice o sancțiune disciplinară.

Referitor la susținerea potrivit căreia prin legea criticată s-ar înființa instanțe extraordinare care ar fi jurisdicții paralele, administrative, și astfel ar fi încălcate prevederile art. 126 alin. (5) din Constituție, se apreciază că este inexactă, câtă vreme aplicarea sancțiunilor se face de către Consiliul Superior al Magistraturii. În plus, jurisdicțiile speciale administrative se pot înființa, potrivit art. 21 alin. (4) din Constituție, iar conform art. 126 alin. (5) teza a doua din Legea fundamentală, prin lege organică pot fi înființate instanțe specializate în diverse materii, cu participarea, după caz, a unor persoane din afara magistraturii.

Stabilirea răspunderii disciplinare a judecătorului nu are nicio legătură cu independența acestuia, pentru că cercetarea prealabilă și aplicarea sancțiunii disciplinare sunt făcute de structuri din sistemul judiciar și nicidecum din afara acestuia.

În ceea ce privește pretinsa încălcare a art. 129 din Constituție, aceasta este neîntemeiată, întrucât interpretarea dată în sesizare sintagmei „*în condițiile legii*” cuprinsă în textul constituțional de referință, în sensul că aceasta ar privi doar Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă, este inexactă. Se mai arată că nesocotirea normelor de drept material sau procesual poate avea drept consecință nu numai promovarea unei căi de atac, ci și îndeplinirea condițiilor pentru angajarea unei răspunderi disciplinare, pentru fapte săvârșite „*cu rea-credință*” sau „*gravă neglijență*”. Se conchide că motivarea sesizării nu are nicio legătură cu prevederile art. 129 din Constituție.

Apoi, prin cercetarea săvârșirii unei abateri disciplinare și aplicarea unei sancțiuni disciplinare corespunzătoare nu se tinde la un control al hotărârilor judecătorești, decât cel pe baza unor căi de atac, și nici la infirmarea unor asemenea hotărâri, pentru că ele rămân aceleași și pot fi reformate prin intermediul căilor de atac, iar nu ca urmare a aplicării unei sancțiuni disciplinare.

Se arată că nu poate fi avută în vedere Declarația Asociației Europene a Judecătorilor, adoptată cu ocazia reuniunii care a avut loc în perioada 27 septembrie–2 octombrie 2006, pentru că în conținutul său se vorbește de exercitarea cu bună-credință a atribuțiilor de către judecători, iar nu cu rea-credință. Invocându-se în acest sens dispozițiile art. 52 din Constituție, se apreciază că răspunderea statului obligat la despăgubiri trebuie să se transfere la judecătorul vinovat de rea-credință sau gravă neglijență.

Sub aspectul criticilor care privesc nedefinirea conceptului de bună-reputație, se apreciază că nu pot fi primite, deoarece aceasta nu are semnificația neconstituționalității textului de lege. În cazul în care legea nu a reglementat o definiție în acest sens, rămâne la aprecierea autorității competente să o facă, fără a se invoca o eventuală neconstituționalitate.

Cât privește pretinsa încălcare a art. 1 alin. (4) din Constituție, determinată de consacrarea unor noi titulari ai acțiunii disciplinare îndreptate împotriva magistraților, se apreciază că nu poate fi reținută. Se arată în acest sens că titularul unei acțiuni disciplinare trebuie prevăzut de lege, nu de Constituție, precum și faptul că nu are nicio legătură calitatea de titular al unei acțiuni disciplinare cu încălcarea principiului separației puterilor în stat. Încălcarea acestui principiu s-ar putea constata doar în raport cu Consiliul Superior al Magistraturii, ceea ce nu este cazul. Cu alte cuvinte, doar existența unor atribuții de decizie în sarcina unei autorități publice, alta decât cea constituțional sau legal desemnată, poate avea drept consecință încălcarea principiului separației puterilor în stat.

În sfârșit, faptul că ministrul justiției, alături de alte autorități, poate sesiza Inspecția judiciară nu reduce cu nimic autonomia acesteia, instituția în cauză fiind oricum parte a Consiliului Superior al Magistraturii. Chiar dacă ministrul justiției,

președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție ori procurorul general de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție pot dispune clasarea sau solicita completarea verificărilor prealabile, tot nu se încalcă autonomia Inspecției judiciare, pentru că sancțiunea disciplinară se va aplica doar de către Consiliul Superior al Magistraturii.

Pentru aceste motive, se solicită respingerea sesizării.

XI. Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu adresele nr. 5/7.465 din 5 ianuarie 2012 și nr. 5/7.482/din 5 ianuarie 2012, punctul său de vedere, în care se arată că sesizările de neconstituționalitate sunt neîntemeiate, pentru următoarele motive:

Criticele autorilor sesizărilor de neconstituționalitate se circumscriu unei teze mai largi, conform căreia abaterile disciplinare nu pot sancționa decât, strict, conduite exterioare actului de jurisdicție, teză care nu poate fi primită, atât prin raportare la stadiul actual al legislației în materie, cât și prin raportare la practica legislativă a altor state.

Referitor la redactarea art. 99¹ din lege, arată, mai întâi, că Legea nr. 303/2004 în vigoare sancționează, la lit. h) a art. 99, drept abatere disciplinară, exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, fără însă a defini cele două noțiuni. Legea criticată nu face decât să aducă o mențiune esențială, din care rezultă că faptele sancționabile din punct de vedere disciplinar sunt doar cele săvârșite cu intenție calificată, care este particularizată în lege prin folosirea sintagmelor „cu știință” și „urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane” ori cu gravă neglijență, care este particularizată în lege prin folosirea sintagmelor „din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil”. Prin urmare, norma în discuție nu face decât să aducă precizări suplimentare față de textul în vigoare, de natură să protejeze magistrații. Se invocă în acest sens și considerentele care au fundamentat Decizia Curții Constituționale nr. 588 din 17 iunie 2007. În acest context, se subliniază că obiectul abaterii disciplinare privește, în realitate, și în această situație, conduita magistraților și doar în mod excepțional, atunci când, în urma unei evaluări a întregii situații de fapt, rezultă că este vorba de o distorsiune intenționată a legii, fie de o eroare majoră și nescuzabilă. Se mai arată și că acest tip de abatere disciplinară este reglementat și de legislația altor state (de exemplu: Italia, Spania) și se invocă Opinia nr. 3 (2001) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, prin care s-a statuat că judecătorii trebuie să se bucure de libertate absolută în ceea ce privește răspunderea pentru fapte îndeplinite în exercitarea cu bună-credință a atribuțiilor lor; potrivit aceleiași opinii, nu este adecvat pentru un judecător să fie expus, în exercitarea atribuțiilor sale, unei răspunderi individuale decât în cazul unei greșeli voite.

Cât privește abaterea disciplinară prevăzută de art. 99 lit. s) din lege, se arată că textul propus nu sancționează orice expresii inadecvate ori motivări contrare raționamentului juridic, ci doar pe acelea care sunt atât de grave încât sunt de natură a afecta prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat, precum și faptul că reglementări similare se regăsesc și în legislațiile altor state.

În ceea ce privește consacrarea ca abatere disciplinară a lipsei totale a motivării hotărârii judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, se apreciază că argumentele autorilor nu pot fi primite, deoarece faptul că lipsa de motivare poate fi îndreptată prin căile de atac prevăzute de lege nu înlătură caracterul disciplinar al acestei fapte pentru care magistratul poate fi sancționat disciplinar. În plus, abateri disciplinare similare sunt prevăzute și în legea italiană sau spaniolă. Se invocă și Cauza *Boldea împotriva României*, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat România pentru lipsa de motivare a hotărârilor judecătorești.

Cât privește reglementarea abaterilor disciplinare care se referă la nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor lor în interesul legii, se arată că aceasta dă eficiență dispozițiilor constituționale ale art. 147 alin. (4) și art. 126 alin. (3). În plus, textul de lege criticat nu exclude posibilitatea judecătorului național ca, într-o cauză în care s-a invocat și o excepție de neconstituționalitate, iar Curtea Constituțională a constatat constituționalitatea dispoziției legale respective, să dea totuși eficiență Convenției Europene a Drepturilor Omului, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților fundamentale.

Referitor la pretinsa lipsă de previzibilitate a noțiunilor de exercitare a funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, se arată că formulările utilizate lasă o marjă de apreciere secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, cu ocazia judecării în ceea ce privește conținutul abaterii respective. Se face referire și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în care s-a statuat în mod constant că previzibilitatea consecințelor care decurg dintr-un act normativ determinat nu poate avea o certitudine absolută, întrucât, oricât de dorit ar fi aceasta, ea ar da naștere la o rigiditate excesivă a reglementării. În plus, reglementări asemănătoare sunt și în jurisdicțiile altor state, iar noțiunile utilizate de lege sunt consacrate la nivel legislativ, jurisprudențial și doctrinar, urmând ca acestea să fie particularizate în practica disciplinară a Consiliului Superior al Magistraturii.

Condiția bunei reputații, prevăzută de textele criticate, a fost reglementată constant în legislația privind statutul magistraților, având în vedere importanța funcției și rolul magistratului în societate.

Cu referire la critica adusă prevederilor care reglementează calitatea ministrului justiției de titular al acțiunii disciplinare în materia răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, se invocă principiul separației puterilor în stat, arătându-se că acesta se interpretează în sensul că niciuna dintre puteri nu are preeminență asupra celorlalte și nu se poate substitui în atribuțiile altor puteri, iar raporturile constituționale dintre autoritățile statului cunosc implicări reciproce ale unora în sfera de activitate a celorlalte, ceea ce semnifică echilibru prin cooperare și control. În domeniul justiției, separația

și echilibrul puterilor se manifestă prin coparticiparea executivului și autorităților judecătorești la administrarea sistemului judiciar, ministrul justiției având, potrivit dispozițiilor constituționale și infraconstituționale, rolul de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și atribuții în gestionarea justiției, ca serviciu public. Prevederile care reglementează calitatea ministrului justiției de titular al acțiunii disciplinare nu aduce atingere în niciun fel atribuțiilor constituționale ale Consiliului Superior al Magistraturii, fiind respectate premisele unui act de judecată independent în materie de răspundere disciplinară a magistraților.

Cât privește critica în sensul că reglementarea legală reunește în privința aceleiași persoane funcția acuzatorie și cea sancționatorie, este inexact, având în vedere că deliberarea este organic legată de posibilitatea exprimării votului, ca membru al unei instanțe de judecată, asupra oricărei chestiuni preparatorii sau interlocutorii, ca și asupra soluției de fond, ceea ce nu este cazul în situația acestor membri de drept ai Consiliului Superior al Magistraturii.

Se mai arată că din examinarea art. 133 și următoarele din Constituție rezultă că, atunci când legiuitorul constituant a urmărit să confere atribuții exclusive Consiliului Superior al Magistraturii, a specificat-o în mod expres, iar Constituția stabilește în mod expres doar rolul Consiliului Superior al Magistraturii de instanță disciplinară în materie, făcând trimitere la legea specială care să reglementeze și să detalieze procedura disciplinară, așa cum o face, de exemplu, și în cazul stabilirii prin lege a altor atribuții ale Consiliului Superior al Magistraturii, pe lângă cele prevăzute expres de Constituție.

Cu referire la dispozițiile care reglementează organizarea Inspecției judiciare, se arată că susținerile autorilor sesizării sunt neîntemeiate, deoarece activitatea Inspecției judiciare se integrează activității Consiliului Superior al Magistraturii, în calitatea sa de garant al independenței justiției.

Împrejurarea că președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție beneficiază de prerogative disciplinare în materie, iar soluțiile pronunțate în materie disciplinară de secțiile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi atacate la instanța supremă nu sunt de natură a influența echitatea procedurii judiciare, câtă vreme judecătorii învestiți cu soluționarea cauzei sunt independenți și se supun numai legii.

XII. Curtea, având în vedere obiectul sesizărilor de neconstituționalitate care formează dosarele nr. 1.585 A/2011 și nr. 1.591 A/2011 ale Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr. 1.591 A/2011 la Dosarul nr. 1.585 A/2011, care este primul înregistrat.

CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului, președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, constată următoarele:

I. Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze obiecțiile de neconstituționalitate formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție și de 86 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat.

II. Obiectul sesizărilor îl constituie Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Potrivit expunerii de motive care însoțește proiectul de lege, modificările aduse Legii nr. 303/2004 vizează, în principal, extinderea sferei abaterilor disciplinare; modificarea prevederilor legale ce reglementează sancțiunile disciplinare aplicabile judecătorilor și procurorilor, inclusiv prin introducerea sancțiunii disciplinare a suspendării din funcție pe o perioadă de până la 6 luni; definirea noțiunii de exercitare a funcției cu gravă neglijență ori rea-credință; introducerea condiției bune reputații drept cerință de acces și menținere în funcție. Acestea au fost determinate, conform aceleiași expuneri de motive, de faptul că actuala reglementare nu acoperă o serie de conduite ale magistraților care pot aduce atingere gravă prestigiului justiției și demnității funcției de magistrat și, „din acest motiv, legislația nu a permis sancționarea disciplinară a acestor conduite, ceea ce a produs prejudicii însemnate imaginii justiției, atât în România, cât și la nivel european”.

Modificările aduse Legii nr. 317/2004 urmăresc consolidarea instituțională a Inspecției judiciare, precizându-se că, în ultimele rapoarte ale Comisiei Europene către Parlamentul European și Consiliul privind progresele realizate de România în cadrul mecanismului de cooperare și verificare se reține necesitatea consolidării capacității Inspecției judiciare, concentrarea sa mai mult pe cazurile disciplinare și introducerea unei evaluări anuale a performanței acesteia, precum și continuarea procesului de reformare.

III. Criticile formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție privesc dispozițiile art. I pct. 3 cu referire la art. 99 lit. r), s) și ș) și pct. 4 cu referire la art. 99¹, precum și ale art. II pct. 1 cu referire la art. 44, pct. 2 cu referire la art. 45, pct. 5 cu referire la art. 46¹ și pct. 6 cu referire la art. 47 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, iar criticile formulate de grupul de deputați privesc legea în ansamblul său, cu referire, punctuală, la o serie de dispoziții cuprinse în art. I – modificările și completările aduse Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor – [pct. 1 cu referire la art. 14 alin. (2) lit. c), pct. 3 cu referire la art. 99 lit. r), s), ș) și t) și pct. 4 cu referire la art. 99¹], respectiv în art. II din lege – modificările și completările aduse Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii [în special pct. 1 cu referire la art. 44 și pct. 2 cu referire la art. 45].

Astfel fiind, Curtea urmează să se pronunțe asupra legii menționate în ansamblul său, examinând, în cadrul considerentelor, în mod distinct, criticile punctuale formulate cu privire la dispozițiile acesteia.

IV. Având în vedere că principala critică formulată privește încălcarea, prin legea ce face obiectul sesizării, a dispozițiilor art. 124 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „*Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii*”, Curtea constată că se impun unele precizări de principiu cu privire la semnificația acestui text constituțional.

Curtea reține că legiuitorul constituant a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; această garanție nu poate fi însă interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative – care, în acest caz, se circumscriu sintagmei „*se supun numai legii*”. Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor dă expresie acestor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Una dintre formele răspunderii juridice, personale și directe a judecătorului este răspunderea disciplinară, care derivă din obligația de fidelitate a acestuia față de rolul și funcția sa, precum și din exigența pe care trebuie să o dovedească în îndeplinirea obligațiilor față de justițiabili și față de stat.

Curtea reține, totodată, că, în economia art. 124 din Constituție cu denumirea marginală „*Înfăptuirea justiției*”, textul indicat este precedat de două alineate, potrivit cărora „*(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii. (2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți*”. Astfel fiind, rezultă că independența judecătorilor, atât din punct de vedere funcțional (în raporturile cu reprezentanții puterii legislative și executive), cât și personal (respectiv al statutului care trebuie să i se acorde judecătorului prin lege), reprezintă o garanție destinată înfăptuirii unei justiții independente, imparțiale și egale, în numele legii.

Întrucât justiția privește persoane, toate garanțiile de ordin constituțional sau infraconstituțional care se referă la înfăptuirea sa servesc, în ultimă instanță, realizării drepturilor și libertăților acestora. De altfel, acesta este cadrul în care o serie de documente internaționale cu valoare interpretativă constituțională utilizează conceptul de „*tribunal independent*”.

Astfel, potrivit art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, „**Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie audiată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acușări în materie penală îndreptată împotriva sa**”. De asemenea, potrivit art. 14 pct. 1 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, „[...] **Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege [...]**”. În sfârșit, potrivit art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale, „**Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege [...]**”.

Având în vedere dispozițiile constituționale și din documentele internaționale citate, Curtea constată că **independența judecătorilor** – indiferent de aspectele sub care aceasta poate fi abordată – nu este reglementată ca un scop în sine și, cu atât mai puțin, un privilegiu al acestora, ci, **slujind înfăptuirii justiției, reprezintă o garanție oferită cetățenilor**. Aceștia trebuie să aibă certitudinea că magistrații sunt independenți de reprezentanții puterii legislative și executive și că, indiferent de statutul lor special, se supun legii, inclusiv normelor care consacră răspunderea disciplinară, pentru a-și exercita puterile conferite cu responsabilitate.

Această concluzie este, de altfel, exprimată și în documente internaționale care, deși nu au valoare obligatorie în sensul art. 11 din Constituție, constituie un cadru de referință la care autorii sesizării se raportează.

Astfel, în *Declarația privind etica judiciară*, adoptată de Adunarea Generală a Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare, în cadrul întâlnirii de la Londra, 2–4 iunie 2010, se reține că **independența nu este un privilegiu acordat în beneficiul judecătorului**; „*independența este dreptul fiecărui cetățean într-o societate democratică de a beneficia de o justiție care este (și este percepută ca fiind) independentă de puterea legislativă și executivă și care ocrotește libertățile și drepturile cetățenilor într-un stat de drept*”. Potrivit aceleiași declarații, „*depinde de fiecare judecător să respecte și să lucreze în scopul menținerii independenței justiției, atât în ceea ce privește aspectul individual, cât și instituțional*”.

De asemenea, în preambulul documentului, intitulat „*Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară*” (*Proiectul de la Bangalore al Codului de conduită judiciară – 2001, adoptat de Grupul judiciar de întărire a integrității magistraților, astfel cum a fost revăzut la masa rotundă a președinților de tribunal, care a avut loc la Palatul Păcii din Haga, 25–26 noiembrie 2002*), se precizează că principiile pe care acest act le consacră sunt menite să stabilească standarde pentru conduita etică a judecătorilor, care „**pornesc de la premisa că judecătorii sunt**

responsabili de conduita lor în fața unor instituții anume create pentru a asigura respectarea normelor judiciare, instituții ce sunt ele însele independente și imparțiale“.

În același sens – al responsabilizării judecătorului național – este și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene la care autorii sesizării fac referire, respectiv Hotărârea din 30 septembrie 2003 pronunțată în Cauza *Gerhard Köbler împotriva Austriei* (C-224/2001). Cu privire la principiile statuate în această jurisprudență, Curtea constată că acestea au fost reluate și dezvoltate prin Hotărârea din 13 iunie 2006 pronunțată în Cauza *Traghetti del Mediterraneo SpA împotriva Italiei* (C-173/03), o altă hotărâre recentă în aceeași materie fiind cea pronunțată în 24 noiembrie 2011 în Cauza *Comisia Europeană împotriva Italiei* (C-379/10). Prin Hotărârea din Cauza *Traghetti del Mediterraneo*, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că „*dreptul comunitar se opune unei legislații naționale care exclude, în general, răspunderea statului membru pentru despăgubirile acordate particularilor ca urmare a unei încălcări a dreptului comunitar imputabilă unei instanțe naționale care judecă în ultimă instanță, pentru motivul că încălcarea în cauză rezultă dintr-o interpretare a unor norme juridice sau dintr-o apreciere a faptelor și a probelor efectuate de o asemenea instanță. Dreptul comunitar se opune totodată unei legislații naționale care limitează angajarea acestei răspunderi doar la cazurile de dol sau culpă gravă a judecătorului, dacă o asemenea limitare conduce la excluderea angajării răspunderii statului membru în cauză în alte situații în care a fost comisă o încălcare vădită a dreptului aplicabil, astfel cum a fost precizată la punctele 53–56 din Hotărârea pronunțată la 30 septembrie 2003 în cauza Köbler“ (paragraful 46).*

Potrivit jurisprudenței citate, statele membre nu pot să se apere de răspundere pentru încălcarea dreptului Uniunii Europene, invocând faptul că această încălcare este determinată de modul în care instanțele naționale interpretează legea, apreciază faptele sau probele, iar această răspundere a statelor nu poate rămâne fără efect în ceea ce privește răspunderea judecătorului național.

Toate considerentele enunțate conduc la concluzia că **principiul constituțional al independenței judecătorilor implică, în mod necesar, un alt principiu, cel al responsabilității**. Independența judecătorului nu constituie și nu poate fi interpretată ca o putere discreționară a acestuia sau o piedică în calea angajării răspunderii sale în condițiile legii, indiferent că este vorba despre răspundere penală, civilă sau disciplinară. Este sarcina legiuitorului de a realiza echilibrul necesar între independența și responsabilitatea judecătorilor, cu respectarea dispozițiilor constituționale în materie și a angajamentelor pe care România și le-a asumat prin tratatele la care este parte.

În ceea ce privește aceste angajamente, Curtea constată că, prin Decizia 2006/928/CE a Comisiei Europene din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 354 din 14 decembrie 2006, s-a reținut că au fost identificate de Comisie „*chestiuni rămase nerezolvate, în special în ceea ce privește responsabilizarea și eficiența sistemului judiciar*“ din România. În Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliul privind progresele realizate de România în cadrul mecanismului de cooperare și verificare, din 20 iulie 2011, se reține la acest capitol că „*România nu s-a angajat încă într-un proces de reformă aprofundată a sistemului disciplinar*“.

Or, calitatea de membru al Uniunii Europene impune statului român obligația de a aplica acest mecanism și a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru, în conformitate cu dispozițiile art. 148 alin. (4) din Constituție, potrivit cărora „*Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actele aderării și din prevederile alineatului (2)*“. Potrivit expunerii de motive, legea criticată dă expresie acestei obligații, prin reglementarea abaterilor pentru care judecătorii și procurorii răspund disciplinar și includerea în această categorie a faptelor prin care se încalcă îndatoririle specifice funcției ori se aduce atingere prestigiului funcției deținute. De asemenea, actul normativ dă curs recomandărilor de consolidare a capacității și a organizării Inspecției judiciare, precum și de continuare a procesului de reformă a acesteia.

V. Modificările și completările aduse Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

A. Criticile dispozițiilor care reglementează fapte ce constituie abateri disciplinare în raport cu dispozițiile Legii fundamentale cuprinse în art. 1 alin. (4) privind separația puterilor în stat, în art. 20 – *Tratatele internaționale privind drepturile omului* cu referire la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în art. 124 – *Înfăptuirea justiției*, în art. 126 – *Instanțele judecătorești* și în art. 129 – *Folosirea căilor de atac*.

Textele criticate sunt cele ale art. 99 lit. r), s), ș) și t) din Legea nr. 303/2004, astfel cum a fost modificată, potrivit cărora constituie abateri disciplinare:

„r) *lipsa totală a motivării hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, în condițiile legii;*

s) *utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat;*

ș) *nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii;*

t) *exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență*“.

Principala susținere a autorilor este în sensul că respectivele fapte privesc conținutul hotărârilor judecătorești, care nu poate fi examinat decât prin intermediul căilor de atac, nefiind de acceptat ca verificări privind aceste aspecte să fie efectuate în afara activității jurisdicționale. Se mai susține că în exercitarea activității lor judecătoria sunt independenți și se supun numai legii și că nici măcar Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu își arogă dreptul de a verifica eventualele erori de interpretare a legii interne de către instanța națională; sunt atributul exclusiv al instanței interne interpretarea și aplicarea corectă a legii în cauza dedusă judecării.

Curtea constată, mai întâi, că niciunul dintre textele de lege criticate nu prevede sancționarea judecătorului pentru modul în care interpretează și aplică legea, ci reglementează ca abateri disciplinare nerespectarea de către acesta a unor obligații impuse de lege, Constituție, tratate internaționale în materia drepturilor omului la care România este parte.

• Astfel, cât privește **art. 99 lit. r) din Legea nr. 303/2004**, modificată, se constată că sancționează **lipsa totală** a motivării hotărârilor judecătorești, în considerarea obligației impuse instanțelor judecătorești de dispozițiile art. 21 din Constituție și art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, privind dreptul la un proces echitabil, de a motiva hotărârile pe care le pronunță. Nerespectarea acestei obligații a condus, de altfel, la condamnarea statului român de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, astfel încât reglementarea abaterii disciplinare menționate este circumscrisă scopului general al legii, astfel cum este acesta precizat în expunerea de motive.

De exemplu, prin Hotărârea din 28 aprilie 2005 pronunțată în Cauza *Albina împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea art. 6 paragraful 1 din Convenție, determinată de nemotivarea unei hotărâri judecătorești pronunțate de o instanță română. Reținând că, deși „*în general nu este în sarcina Curții să se pronunțe asupra erorilor de fapt sau de drept care ar fi fost comise de către o instanță internă [...]*”, interpretarea legislației revenind în primul rând autorităților interne, mai ales instanțelor judecătorești [...], Curtea a procedat la examinarea susținerilor reclamantului în sensul că motivele pe care și-a întemeiat instanța în cauză respingerea recursului sunt pur și simplu absente și a statuat asupra încălcării dreptului acestuia la un proces echitabil.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit cu acel prilej că „*dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6.1 din Convenție, include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective [...] acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real «ascultate», adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina «instanței» obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța [...]*”. Curtea a reținut, totodată, că „*dacă într-adevăr obligația pe care o impune art. 6 paragraful 1 instanțelor naționale de a-și motiva deciziile nu presupune existența unui răspuns detaliat la fiecare argument [...] noțiunea de proces echitabil presupune ca o instanță internă care nu a motivat decât pe scurt hotărârea sa să fi examinat totuși în mod real problemele esențiale care i-au fost supuse, și nu doar să reia pur și simplu concluziile unei instanțe inferioare [...]*”. Or, în cauză, instanța de judecată „*a respins recursul formulat de către reclamant împotriva hotărârii pronunțate în apel, fără să precizeze niciun motiv, și aceasta printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă*”.

În același sens sunt și considerentele enunțate în Hotărârea din 15 februarie 2007, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Boldea împotriva României*.

Susținerea autorilor sesizării în sensul că lipsa totală a motivării hotărârii judecătorești nu poate fi reținută ca abatere disciplinară, întrucât constituie temei pentru formularea unei căi de atac împotriva hotărârii judecătorești respective, este lipsită de fundament juridic. Răspunderea disciplinară poate fi angajată în cu totul alte condiții decât cele prevăzute de lege pentru promovarea unei căi de atac. Astfel fiind, formularea unei căi de atac împotriva unei hotărâri judecătorești nu exclude, *de plano*, angajarea răspunderii disciplinare a judecătorului pentru aceeași faptă. Tot astfel, recurgerea la mecanismul răspunderii disciplinare nu împiedică formularea unei căi de atac împotriva hotărârii judecătorești. Prin urmare, textele legale criticate nu aduc nicio atingere dispozițiilor constituționale invocate.

De altfel, lipsa totală a motivării hotărârilor judecătorești este reglementată ca abatere disciplinară și în legislațiile altor țări cu tradiție democratică, de exemplu cea spaniolă (art. 417 pct. 15 din Legea organică a puterii judiciare din Spania nr. 6/1985) sau italiană [art. 3 pct. 1 lit. l) din Decretul legislativ italian nr. 109/2006 privind răspunderea magistraților].

• În ceea ce privește dispozițiile **art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004**, modificată, care reglementează ca abatere disciplinară „*nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și*

Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii”, Curtea constată că acestea **dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție.**

Potrivit **art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală**, „*Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale*”. În temeiul textului constituțional citat au fost reglementate prevederile art. 329 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora „*Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești*”.

Necesitatea unei jurisprudențe unitare a fost subliniată în repetate rânduri de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a observat în acest sens că divergențele profunde de jurisprudență sunt susceptibile de a crea un climat general de incertitudine și insecuritate juridică. De exemplu, prin Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza *Păduraru împotriva României*, această Curte, constatând că „*divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă oricărui sistem judiciar ce se sprijină pe un ansamblu de instanțe de fond cu autoritate asupra circumscripției lor teritoriale*”, a considerat ca, „*în lipsa unui mecanism care să asigure coerența practicii jurisdicțiilor naționale, asemenea divergențe profunde de jurisprudență, ce persistă în timp și țin de un domeniu ce prezintă un mare interes social, sunt de natură să dea naștere unei incertitudini permanente [...] și să diminueze încrederea publicului în sistemul judiciar, care reprezintă una dintre componentele fundamentale ale statului de drept*” (paragraful 98). În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai arătat că „*rolul unei jurisdicții supreme este tocmai cel de a regla contradicțiile de jurisprudență*” (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza *Zielinski și Pradal & Gonzalez ș.a. împotriva Franței*, paragraful 59).

Considerente similare au fundamentat și respingerea de către Curtea Constituțională a excepțiilor de neconstituționalitate care au privit dispozițiile art. 329 din Codul de procedură civilă (atât înainte, cât și după modificarea acestui text prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 714 din 26 octombrie 2010).

Cu acele prilejuri, Curtea Constituțională a statuat, printre altele, că prevederile menționate, „*care îndrituiesc Înalta Curte de Casație și Justiție să unifice diferențele de interpretare și aplicare a aceluiași text de lege de către celelalte instanțe judecătorești naționale, pronunțând în acest scop soluții numai în interesul legii, care nu au efect asupra hotărârilor judecătorești examinate și nici cu privire la situația părților din acele procese, nu aduc atingere normelor constituționale invocate de autorii excepției, ci, dimpotrivă, contribuie, [...], la asigurarea exigențelor statului de drept*.” (de exemplu, Decizia nr. 600 din 14 aprilie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 395 din 11 iunie 2009; a se vedea și, mai recent, Decizia nr. 1.560/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 139 din 24 februarie 2011).

Față de cele arătate, Curtea subliniază, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului invocată, că principiul independenței judecătorilor nu exclude intervenția instanțelor de control judiciar pe calea exercitării căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești, și nici pronunțarea de către instanța supremă a unor decizii menite să unifice diferențele de interpretare și aplicare a aceluiași text de lege. De altfel, scopul legiuitorului constituțional nu a fost acela de a reglementa o ingerință a Înaltei Curte de Casație și Justiție în activitatea de judecată a instanțelor, ci stabilirea unei practici unitare, atunci când se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești irevocabile.

Potrivit **art. 147 alin. (4) teza a doua din Legea fundamentală**, „*de la data publicării, deciziile [n.a. – Curții Constituționale] sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor*”.

Textul constituțional citat nu distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile acestei Curți, în întregul lor, sunt general obligatorii.

Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens, de exemplu prin Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008, prin care a reținut că „*decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor*”. Tot astfel, prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că „*puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta*.” Curtea a mai statuat că „*atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință,*

atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei.“ (Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010.)

Astfel fiind, Curtea reține, în acord cu cele statuate prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011 asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011, că reglementarea criticată dă expresie dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit cărora *„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie*“, coroborate cu cele ale art. 142 alin. (1), conform cărora *„Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției*“.

Cu referire la ambele categorii de decizii, Curtea constată că dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de lege. Prin urmare, contrar susținerilor sesizării, respectarea lor nu împiedică exercitarea competențelor legale ale instanțelor de judecată. Pentru a se pronunța, instanțele trebuie să aibă în vedere și să aplice, deopotrivă, atât dispozițiile dreptului intern, cât și tratatele internaționale la care România este parte, potrivit distincțiilor impuse de dispozițiile art. 20 și art. 148 din Constituție. Judecata instanțelor poartă însă întotdeauna asupra unui caz concret; cadrul procesual specific fiecărei cauze determină, de fiecare dată, interpretarea și aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor incidente în materie.

Curtea mai reține, cu privire la textul constituțional invocat în susținerea criticilor de neconstituționalitate, că acesta prevede, alături de garanția independenței judecătorilor, și obligația acestora de a se supune numai legii. *Noțiunea de „lege“ prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție „este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție.*“ (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011). Astfel fiind și văzând că obligativitatea deciziilor în discuție este consacrată de Constituție, care constituie o lege în sensul art. 124 din Legea fundamentală, Curtea constată că sunt neîntemeiate criticile formulate prin raportare la acest text constituțional.

De altfel, **aceste critici, care pornesc de la premisa erorilor de judecată pe care cele două instanțe le pot comite în deciziile pe care le pronunță, vizează, în esență, chiar dispozițiile constituționale care consacră obligativitatea acestor decizii. Or, este inadmisibil ca pe calea unei sesizări de neconstituționalitate să fie criticată chiar Constituția.**

Curtea constată că principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii.

• Cât privește dispozițiile **art. 99 lit. s) din Legea nr. 303/2004**, potrivit cărora constituie abatere disciplinară *„utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau al actelor judiciare ale procurorului ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat*“, acestea sunt criticate întrucât, potrivit autorilor sesizării, se referă la conținutul hotărârilor judecătorești, care nu poate fi examinat decât prin intermediul căilor de atac. Dispozițiile **art. 99 lit. t) din aceeași lege**, care privesc *„exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență*“ sunt criticate, întrucât determină ca pe calea acțiunii disciplinare să se ajungă, indirect, la repunerea în discuție a fondului cauzei, încălcându-se astfel autoritatea de lucru judecat.

Curtea constată că reglementările menționate nu privesc instituirea unui control asupra hotărârilor judecătorești, ci sancționează judecătorul pentru o anumită conduită. Hotărârile pe care acesta le pronunță sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege. În același sens Curtea Constituțională s-a mai pronunțat, de altfel, prin Decizia nr. 588 din 19 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 581 din 23 august 2007. Cu acel prilej, examinând critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II alin. (3) din Legea nr. 356/2006, ce a modificat art. 99 lit. h) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, text potrivit căruia reprezintă abatere disciplinară a magistratului exercitarea funcției, inclusiv nerespectarea normelor de procedură, cu rea-credință sau din gravă neglijență, dacă fapta nu constituie infracțiune, Curtea Constituțională a reținut că acest text de lege *„nu instituie o nouă cale de atac împotriva hotărârilor judecătorești. Astfel, de esența înfăptuirii actului de justiție este supunerea judecătorului în fața legii și, ca un corolar al acestei cerințe, respectarea normelor de procedură. Consiliul Superior al Magistraturii, în virtutea rolului său constituțional de garant al independenței justiției, îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, așadar și în situația nerespectării, de către aceștia, cu rea-credință sau din gravă neglijență, a normelor de procedură. Obiectul judecății îl constituie însă numai abaterile disciplinare, așadar conduita magistraților, aspect ce nu poate fi interpretat ca având semnificația unui control administrativ al hotărârilor judecătorești pronunțate de aceștia. De*

altfel, și hotărârile pronunțate în materie disciplinară de Consiliul Superior al Magistraturii sunt supuse controlului judecătoresc, potrivit art. 133 alin. (7) raportat la art. 134 alin. (2) din Constituție.“

Astfel fiind, diversele documente adoptate la nivelul asociațiilor internaționale care reprezintă interesele judecătorilor, invocate de autorii sesizării (cum sunt, de exemplu, rezoluțiile sau declarațiile Asociației Europene a Judecătorilor), documente potrivit cărora procedurile disciplinare, precum și acțiunile în civil și penal privind judecătoria trebuie să conțină garanții că protejează pe deplin independența acestora, prin excluderea oricăror forme de control administrativ al hotărârilor pe care le pronunță, nu au legătură cu reglementările criticate, care se referă exclusiv la răspunderea disciplinară a judecătorilor, așadar la conduita acestora, iar nu la reformarea hotărârilor judecătorești.

Curtea reține, totodată, că reglementări similare există, de mult timp, în alte state europene, membre ale aceluiași structuri asociative. De exemplu, Legea organică a puterii judiciare din Spania nr. 6/1985 stabilește, în art. 417, că reprezintă abateri disciplinare foarte grave neglijența sau întârzierea nejustificată și repetată în soluționarea cauzelor sau în oricare din competențele sale, precum și ignoranța de nescuzat în îndeplinirea funcțiilor judiciare. Art. 418 din aceeași lege califică drept abateri disciplinare gravă utilizarea în cadrul hotărârilor judecătorești a unor expresii care nu sunt necesare, extravagante sau care pot fi jignitoare sau lipsite de respect din punct de vedere al raționamentului juridic.

Legislația italiană – Decretul legislativ nr. 109 din 23 februarie 2006 privind răspunderea magistraților – califică în art. 3 drept abateri disciplinare grava încălcare a legii determinată de ignoranță sau de o neglijență nescuzabilă, denaturarea faptelor determinată de neglijență nescuzabilă, pronunțarea unor hotărâri lipsite de orice bază procesuală sau care au la bază o eroare macroscopică sau o neglijență gravă și nescuzabilă.

B. Accesibilitatea și previzibilitatea reglementărilor criticate

Autorii sesizării consideră că art. 99¹ din Legea nr. 303/2004, care definește noțiunile de „*rea-credință*“ și „*gravă neglijență*“ cuprinse în art. 99 lit. t) din același act normativ, sunt imprecise, încălcând astfel principiul legalității, în reglementarea dată de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Potrivit art. 99¹ din lege, „(1) *Există rea-credință atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu știință normele de drept material sau procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane. (2) Există gravă neglijență atunci când judecătorul sau procurorul nesocotește, din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual.*“

Examinând textul de lege criticat, Curtea constată că este clar și precis, având în vedere destinatarii săi. Sub acest aspect, prin Hotărârea din 26 septembrie 1995, pronunțată în Cauza *Vogt împotriva Germaniei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că nivelul de precizie cerut de legislația internă depinde într-o mare măsură de textul analizat, de domeniul pe care îl acoperă și *de calitatea destinatarilor săi*. Pe de altă parte, revine în primul rând autorităților naționale sarcina de a interpreta și aplica dreptul intern (Hotărârea din 25 august 1993, pronunțată în Cauza *Chorherr împotriva Austriei*, paragraful 25).

De altfel, problema pe care o ridică autorii sesizării privește, în realitate, modul de interpretare și aplicare a textului criticat. Reținând în acest context cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în sensul că „*oricât de clar ar fi textul unei dispoziții legale, în orice sistem juridic există, în mod inevitabil, un element de interpretare juridică*“ (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza *C.R. contra Regatului Unit*, paragraful 34), Curtea subliniază **rolul Consiliului Superior al Magistraturii, care, în calitatea sa de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, va fi chemat să interpreteze și să aplice aceste texte, în raport cu situațiile de fapt care îi vor fi supuse judecării, cu respectarea principiilor constituționale care guvernează statutul magistraților**. Verificarea existenței unei abateri disciplinare presupune examinarea temeinică a circumstanțelor de fapt în care a trebuit să lucreze magistratul, a noutății și dificultății problematice juridice cu care acesta s-a confruntat, a situației jurisprudenței și doctrinei, a motivării, pentru a se ajunge la concluzia existenței faptei prevăzute de textul legal de referință.

C. Critica dispozițiilor art. 14 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 303/2004, modificată, privitoare la condiția „bunei reputații“, în raport cu normele constituționale care consacră dreptul la viață intimă, familială și privată

Dreptul persoanei la respectarea vieții intime, familiale și private este prevăzut de art. 26 din Constituție, potrivit căruia: „(1) *Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată. (2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.*“

Acest drept al persoanei este consacrat și de art. 12 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, potrivit căruia „*Nimeni nu va fi supus unor imixțiuni arbitrare în viața sa particulară, în familia sa, la domiciliul său ori în corespondență, niciunor atingeri aduse onoarei și reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri*“, precum și de art. 17 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice,

potrivit căruia „1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale. 2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.” De asemenea, potrivit art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, „1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. 2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Examinând textele citate, Curtea constată că niciunul dintre acestea nu exclude posibilitatea ca, în considerarea statutului unor categorii de persoane, legiuitorul să impună acestora rigori specifice de conduită, care pot fi subsumate conceptului de „*bună reputație*”. Referindu-se în acest sens la interpretarea art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale într-o cauză în care a fost chemată să decidă dacă a fost respectat un echilibru just între dreptul fundamental al individului la respectarea vieții private și libertatea de exprimare, pe de o parte, și interesul legitim al unui stat democratic de a veghea ca funcția publică să se conformeze scopurilor enunțate în art. 8 paragraful 2 și art. 10 paragraful 2 din Convenție, pe de altă parte, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit că deja a considerat legitim ca celor din funcții publice sau magistraților să li se impună, din cauza statutului lor, obligația de rezervă sau de discreție privind exprimarea în public a anumitor convingeri. Curtea a luat notă în acest context de faptul că „*îndatoririle de ordin deontologic ale unui magistrat pot influența viața privată, în cazul în care magistratul, prin comportament – chiar din viața privată – aduce atingere imaginii sau reputației instituției judiciare*”. (Hotărârea din 19 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Özpinar împotriva Turciei*, paragraful 71)

Având în vedere și jurisprudența menționată, Curtea reține că, în cazul magistraților, buna reputație constituie o condiție a încrederii publice în justiție și eficiența acesteia, fără de care nu poate fi concepută calitatea justiției și deplina aplicare a dispozițiilor constituționale care reglementează îndeplinirea sa. Astfel fiind, instituirea condiției bunei reputații atât în ceea ce privește accederea în profesie, ca și pe toată durata activității de magistrat, este în concordanță cu exigențele impuse de prevederile art. 124 din Constituție, precum și de cele ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

De altfel, necesitatea ca numirea și promovarea judecătorilor să se realizeze în considerarea meritelor acestora, care se referă nu doar la calificarea profesională, ci și la reputația lor, este subliniată în *Raportul Comisiei de la Veneția asupra independenței sistemului judiciar Partea I: Independența judecătorilor – Veneția*, 12–13 martie 2010. Un alt document cu aceeași valoare de recomandare, care statuează asupra aceluiași principii, este *Declarația privind etica judiciară*, adoptată de Adunarea Generală a Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare, în cadrul întâlnirii de la Londra, 2–4 iunie 2010, prin care s-a aprobat raportul intitulat „*Etică judiciară – Principii, valori și calități*”, ca un corp de îndrumări pentru judecătorii europeni.

Concluzionând, Curtea reține că ceea ce se pune în discuție în realitate de către autorii sesizării este interpretarea conceptului de „*bună reputație*”, inclusiv sub aspectul necesității realizării unei distincții între conduita generală și aceea profesională a persoanei care ocupă funcția de magistrat. Or, asemenea aspecte nu intră în competența Curții Constituționale, ci a instanțelor competente, respectiv a legiuitorului, după caz.

Este în sarcina instanțelor competente în materie disciplinară ca, ținând cont de circumstanțele fiecărei cauze, să aprecieze asupra înțelesului acestui concept, **cu păstrarea unui echilibru just între dreptul fundamental al individului la respectarea vieții private și interesul legitim al unui stat democratic de a veghea ca funcția publică să se conformeze scopurilor sale** (a se vedea, *mutatis mutandis*, paragraful 72 din Hotărârea din 19 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Özpinar împotriva Turciei*).

VI. În ceea ce privește modificările și completările aduse Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii:

A. Critica potrivit căreia extinderea sferei titularilor acțiunii disciplinare prin includerea, alături de Inspekția judiciară, a ministrului justiției, a președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție și a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție încalcă independența justiției, precum și principiul separației puterilor în stat, prin aceea că permit Executivului să aibă o influență asupra declanșării mecanismului de răspundere disciplinară a magistraților.

Curtea constată că noua reglementare a titularilor acțiunii disciplinare, stabilită prin art. 44 alin. (3) din Legea nr. 317/2004, modificată, nu este de natură să încalce dispozițiile constituționale invocate. Noii titulari nu dobândesc putere de decizie cu privire la sancționarea disciplinară a judecătorilor și procurorilor, rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii

disciplinare revenindu-i Consiliului Superior al Magistraturii, în virtutea rolului său de garant al independenței justiției, consacrat de dispozițiile constituționale.

De altfel, și în alte țări europene, reprezentanți ai puterii executive sunt titulari ai acțiunilor disciplinare împotriva magistraților (de exemplu, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Franța, Letonia, Polonia și Slovenia).

B. Critica reglementării procedurii cercetării disciplinare în raport cu principiile constituționale care consacră independența și imparțialitatea justiției, respectiv egalitatea în fața legii, fără privilegii și discriminări

Contrar susținerilor autorilor sesizării, posibilitatea ministrului justiției, a președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, respectiv a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a dispune începerea cercetării disciplinare prealabile, chiar și în ipoteza în care inspectorul judiciar a formulat o propunere de clasare, corespunde noului rol conferit acestor autorități și nu este de natură să aducă atingere autonomiei Inspecției judiciare, ale cărei atribuții sunt, potrivit art. 64¹ alin. (3) din Legea nr. 317/2004, modificată, „de analiză, verificare și control în domeniile specifice de activitate”, iar nu de substituie a celorlalți titulari ai acțiunii disciplinare. În absența unei puteri de decizie cu privire la începerea cercetării prealabile, după parcurgerea procedurii prevăzute de lege, respectiv după sesizarea Inspecției judiciare și efectuarea de către aceasta a verificării prealabile, rolul noilor titulari ai acțiunii disciplinare ar fi pur formal.

Cât privește argumentul că noii titulari ai acțiunii disciplinare, care sunt membri de drept ai Consiliului Superior al Magistraturii, ar deține atât o funcție acuzatorie, cât și una sancționatorie, acesta nu se susține. Curtea constată că, potrivit art. 47 alin. (1) din Legea nr. 317/2004, astfel cum a fost modificată, în procedura disciplinară în fața Consiliului Superior al Magistraturii se citează în mod obligatoriu judecătorul sau procurorul împotriva căruia se exercită acțiunea disciplinară și Inspecția judiciară ori, după caz, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, acțiunea disciplinară fiind susținută așadar de titulari sau de reprezentanți desemnați ai acestora.

Astfel fiind, normele criticate stabilesc o clară distincție între participanții la procedura disciplinară și instanța de judecată în domeniul cercetării disciplinare, în concordanță cu dispozițiile art. 134 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora „*Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot*”.

În ceea ce privește susținerea potrivit căreia legea consacră inechități atât între titularii acțiunii disciplinare, cât și între diversele categorii de petiționari, în funcție de calea pe care o vor urma, aceasta este neîntemeiată, câtă vreme, indiferent de titularul acțiunii disciplinare ori de calea pe care înțelege să o urmeze petiționarul, cauzele de natură disciplinară se soluționează după aceeași procedură de către aceeași instanță, Consiliul Superior al Magistraturii.

În sfârșit, faptul că nu se prevede modul în care noii titulari se „autosesează” de existența unei abateri nu reprezintă un motiv de neconstituționalitate a legii. De altfel, procedura de urmat în acest sens poate fi stabilită prin acte normative subsecvente reglementării-cadru.

C. Critica potrivit căreia organizarea Inspecției judiciare ca autoritate autonomă cu personalitate juridică este de natură să conducă la încălcarea independenței justiției, având în vedere că rolul Inspecției judiciare, de control al activității magistraților, face parte din activitatea mai amplă a Consiliului Superior al Magistraturii

Examinând dispozițiile legale criticate, Curtea constată că, potrivit art. 64¹ din Legea nr. 317/2004, modificată, Inspecția judiciară se înființează ca structură cu personalitate juridică **în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, „prin reorganizarea Inspecției judiciare”**. Așadar, reglementarea criticată nu are ca efect crearea unei autorități distincte de Consiliul Superior al Magistraturii, ci, așa cum se precizează chiar în expunerea de motive la lege, consolidarea instituțională a Inspecției judiciare, structură a Consiliului Superior al Magistraturii. Astfel fiind, criticile formulate sub acest aspect sunt neîntemeiate.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituția României, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge obiecțiile de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și ale Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 11 ianuarie 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

AUGUSTIN ZEGREAN

Prim-magistrat-asistent,

Marieta Safta

 Legalis EDITURA C.H. BECK Toate drepturile rezervate. © 2011 Legalis - un produs al Editurii C.H. Beck

 Legalis EDITURA C.H. BECK Toate drepturile rezervate. © 2011 Legalis - un produs al Editurii C.H. Beck